

היום נלמד בעזרת ה':

## ראש השנה דף יח

**משנה:** על ששה חודשים שלוחי בית דין יוצאים לגולה להודיע להם האם ב"ד קידשו את יום ל' לראש חודש וא"כ החודש שעבר היה חודש חסר (= של כ"ט יום), או שקידשו את יום ל"א וא"כ החודש שעבר היה חודש מלא (= של ל" יום).

הם היו יוצאים **בניסן**, והולכים עד חג הפסח בכל ימות החול חוץ מהשבתות, כדי שבני הגולה ידעו מתי חל פסח.

**באב** היו הולכים בכל שמונת ימי החול שמראש חודש ועד ט' באב חוץ מהשבתות, כדי שידעו מתי חלה התענית.

**באלול** היו יוצאים להודיע לבני הגולה מתי התחיל חודש אלול, ובני הגולה היו עושים את ראש השנה ביום ל' לאלול. ואף שעדיין יש להם להסתפק מתי קידשו את תשרי (ואין להם אפשרות לדעת, שהרי עד שיבואו השלוחים זה יהיה כבר לאחר ר"ה), בכל אופן כיון שברוב שנים לא היו מעברים את אלול והיו מקדשים את תשרי בל' לאלול, לכן הם היו עושים את ר"ה ביום ל' לאלול, ואם הם לא ידעו מתי התחיל ראש חודש אלול הם לא ידעו מתי חל ר"ה.

ועל **תשרי** היו יוצאים מפני תקנת המועדות, כלומר שהם היו יוצאים יום לאחר שקידשוהו בית דין, והולכים עד למקום שיכולים להגיע עד לחג סוכות (הלכו רק ביום חול, כדלעיל), ומודיעים לבני הגולה האם עיברו את אלול או לא, כדי שלא יהיה ליבם נוקפם ביום הכיפורים ובסוכות.

פסח קטן: פסח שני (למי שהיה טמא או בדרך רחוקה בפסח ראשון).

**גמרא:** לכאורה היה על השלוחים לצאת אף על תמוז וטבת מפני התעניות שבהם (= י"ז בתמוז ועשרה בטבת), וכיום לאחר חורבן בהמ"ק יש חובה לצום בהם, כדברי רב חנא בר ביזנא בשם ר"ש חסידא - שנאמר בבבאי זכריה "צום הרביעי **יצום** החמישי **יצום** השביעי **יצום** העשירי יהיה לבית יהודה **לששון** ולשמחה ולמעדים


(המשך בדף הבא ↓)

**טובים...**", מצד אחד הפסוק קורא לימים אלה "צום" ומצד שני "ששון ושמחה", אלא בזמן שיש שלום ימים אלה יהיו לששון ולשמחה, ובזמן שאין שלום יהיו צום.

נמצא שבזמן שאין בית מקדש יש חובה לצום בימים אלה, ומשנתינו עוסקת לאחר החורבן, שהרי בסיפא נאמר "וכשהיה בהמ"ק קיים יוצאים אף על אייר" וכו', וא"כ מדוע השלוחים לא יצאו על תמוז וטבת?

תירוץ: אמר רב פפא, כך כוונת ר"ש חסידא: בזמן שיש שלום - ששון ושמחה. בזמן שיש גזירת שמד - צום. בזמן שאין גזירת שמד ואין שלום - הרשות בידם להחליט האם להתענות או לא. וכיוון שתעניות אלה הם רשות, לא הטריחו לשלוח שלוחים עבורם.

אבל עבור ט' באב היו יוצאים, כיון שהוא יום שהוכפלו בו צרות, וקיבלו עליהם להתענות בו לעולם בזמן הגלות ואפילו שאין שמד.

**תניא אמר ר"ש וכו':** רבי עקיבא ור"ש נחלקו בביאור הפסוק הנ"ל ("צום הַרְבִּיעִי וְצוֹם הַחֲמִישִׁי וְצוֹם הַשְּׁבִיעִי וְצוֹם הַתְּשִׁיעִי").  להבנת העניין כך היה סדר הפורענויות בחורבן בית ראשון: בי' בטבת התחיל המצור על ירושלים, בט' בתמוז הובקעה העיר, בט' באב נשרף בהמ"ק, בג' בתשרי נהרג גדליה בן אחיקם, בה' בטבת הגיעה השמועה (לנביא יחזקאל שהיה בבבל) שחרבה ירושלים.

לדעת ר"ע - הפסוק הולך לפי סדר חודשי השנה ולא לפי סדר המאורעות - "צום הרביעי" המוזכר ראשון בפסוק הכוונה לט' בתמוז שהוא החודש הרביעי לחודשי השנה (= ניסן הוא החודש הראשון), ו"צום העשירי" הכוונה לי' בטבת שהוא החודש העשירי, ולמרות שהוא היה צריך להיכתב ראשון משום שהוא הראשון למאורעות, הוא נכתב אחרון משום שהפסוק נכתב לפי סדר החודשים.

לדעת ר"ש - הפסוק הולך אף לפי סדר הפורענויות - לפי ש"צום העשירי" הכוונה לה' בטבת שלאחר החורבן, שאז הגיעה השמועה שחרבה ירושלים. ואמר ר"ש - יותר מסתבר כמוני שאני מפרש ש"צום העשירי" הוא ה' בטבת שבו הגיעה השמועה, מדברי ר"ע שמפרש שהוא י' בטבת שהו החל המצור, לפי שלשיטתי הדבר הראשון המוזכר בפסוק (= "צום הרביעי") אכן היה ראשון בסדר המאורעות - שבהתחלה הובקעה העיר בתמוז, ואח"כ נשרף בהמ"ק בט' באב, ובתשרי שלאחריו נהרג גדליה בן אחיקם, והדבר האחרון המוזכר בפסוק (= "צום העשירי") אכן היה אחרון, שבטבת הגיעה השמועה, וכן שאר הדברים המוזכרים בפסוק נכתבו על פי סדר המאורעות.

ואילו לדברי ר"ע הדבר הראשון המוזכר בפסוק (= "צום הרביעי" שבו הובקעה העיר) לא היה ראשון, שהרי לפניו התחיל המצור בי' בטבת, והדבר האחרון המוזכר בפסוק (= "צום העשירי") לא היה אחרון אלא הראשון, שבי' בטבת החל המצור. (לדעת ר"ש הפסוק לא מזכיר כלל את תחילת המצור שהייתה בי' בטבת, אלא את השמועה שבאה בשנה שלאחר מכן בה' בטבת. ולדעת ר"ע הפסוק מזכיר את תחילת המצור ולא את השמועה).

**מגילת תענית:** ימים טובים שנקבעו ע"י חכמים משום שאירעו בהם ניסים, ואסור להתענות בהם, ויש מהם שאסורים אף בהספד, וכתבו אותם במגילה.

לדעת רב ורבי חנינא - לאחר החורבן בטלו את מגילת תענית, והימים המוזכרים בה מותרים בהספד ותענית, לפי שדין מגילת תענית כדן הימים הכתובים בפסוק הנ"ל (= "צום הרביעי וצום התמישי וצום השביעי וצום העשירי והיה לבית יהודה לששון ולשמחה ולמעדים טובים"), שכשם שהם בטלו מלהיות ימים טובים לאחר החורבן כך גם הימים הטובים שבמגילת תענית בטלו.

ולדעת ר"י ורבי יהושע בן לוי - לא בטלה, לפי שהימים הכתובים בפסוק הנ"ל תלויים בבניין בהמ"ק, כלומר שהם הוקבעו לצום בעקבות חורבן בית ראשון, וכשנבנה בית המקדש השני הם הפכו לימי ששון ושמחה ולמועדים טובים, ולאחר חורבן בית שני הם שוב הפכו לימי צום, אבל הימים המוזכרים במגילת תענית אינם תלויים בחורבן הבית, והם נוהגים אף לאחר החורבן.